

ГАЗЕТА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Голос України

№ 20 (3020)

СУБОТА 1 лютого 2003 року

ФУТЗАЛ

Перший млинець виявився смачний

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Завершальний день турніру команд ЗМІ на приз «Голосу України» ефектно увінчав добру справу. Геть усі учасники, а їх, окрім господарів залу, було ще дев'ять — телеканали «Інтер», «Ера», «1+1», «Новий», друковані видання «Український футбол», «Факты», «Киевские ведомости», «Команда», «Україна молода» — були одностайні: такі турніри потрібні, і висловили побажання проводити їх і надалі.

Отже, першими в малому фіналі — за третє місце — зустрілися «Ера» та «Український футбол». Напружений матч мінімально виграли телевізійники — 3:2.

Основний час головного фіналу «Голос України» — «Інтер» завершився внічию — 1:1. У додатковий час «голосоукраїнці» забили «золотий» гол — 2:1.

Головний редактор «Голосу України» Анатолій Горлов вручив чотирьом фіналістам заслужені дипломи та призові винагороди і запросив їх узяти участь у наступному турнірі. Потім, як заведено, відбулася дружня вечірка.

На знімку: команда «Голосу України» — переможець першого турніру колективів ЗМІ.

У КОМІТЕТАХ ВР

Головне — крапка в Податковому кодексі

Комітет Верховної Ради України з питань фінансів і банківської діяльності затвердив план роботи на третю сесію парламенту.

Як повідомив завідувач секретаріату Євген Дятлов, на розгляд парламенту заплановано подати 64 законопроекти. Особливу увагу Комітет приділятиме підготовці Податкового кодексу України до третього читання, законопроектам про внесення змін до законів «Про порядок погашення заборгованості платників податків перед бюджетними та державними цільовими фондами», «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва» й іншим законодавчим актам щодо врегулювання відносин на ринку цінних паперів, недержавного пенсійного забезпечення, валютного регулювання тощо. Стан справ у тютюновій галузі передбачається обговорити на виїзному засіданні комітету, **повідомляє Інформуправління ВР.**

ОФІЦІЙНО

У гості до болгар Придунав'я

Сьогодні завершується офіційний візит в Україну болгарського президента Георгія Пирванова. Учора, після зустрічей з Міністром закордонних справ України Анатолієм Зленком та Київським міським головою Олександром Омельченком він вилетів до Одеси.

Ця область має давні економічні й культурні зв'язки з сусідами, до того ж на Одещині проживає численна болгарська діаспора. Подальший розвиток цих зв'язків та усунення перешкод на шляху співробітництва обговорювали під час переговорів Георгій Пирванов та голова облдержадміністрації Сергій Гриневецький, інші керівники регіону.

(Закінчення на 2-й стор.).

Якщо моніторинг, то — для всіх

Учора закінчилися чергові засідання Парламентської асамблеї Ради Європи, участь у яких брала й делегація Верховної Ради. Крім іншого, парламентарії мали в Раді Європи зустріч із її Генеральним секретарем Вальтером Швіммером за його ініціативою. Головною темою зустрічі була ситуація в українському медійному просторі.

(Закінчення на 2-й стор.).

КАРТИННА ГАЛЕРЕЯ

Марчук І.С. (народ. 1936 рік).

Реквієм (1993 рік).

Полотно, акрилик.

АКТОР НА РОЛЬ ЛЮДИНИ-ОРКЕСТРУ

Герої репортажів про так званий вищий світ часто купаються у променях сурогатної слави. За найвищим рахунком, велич не вимірюється скандалами та епатажем. А тим часом десь у паралельному, негаласливому світі хтось інший дарує іскри свого духу, не сподіваючись на лаври. Знайомство з такою особистістю подібне до перегляду альбому з рідкісними марками — іпостасями душі: тонкої, єдиної у своєму роді.

Такі різні прояви таланту однієї людини — винятковий випадок навіть для журналіста, якого важко чимось здивувати. У тому, що йдеться саме про винятковість, переконаєтеся, дочитавши текст до кінця.

Щоправда, стосовно абсолютної невідомості Геннадія Чепенка **(на знімку),** грішу: про нашого персонажа знято шість документальних фільмів. І можна було б зняти ще більше. Бо відкривається Геннадій Олександрович не одразу, поступово, ніби намагається усвідомити багатогранність власної натури.

(Закінчення на 5-й стор.).

Фото Богдана МАСЛЯНИКА.

■ *В Ужгороді у будинку облдержадміністрації відбулася мистецька акція з нагоди відкриття Року культури в Україні.* Першим заходом стала презентація кращих творчих колективів та виконавців: заслуженого Закарпатського народного хору, камерного хору «Кантус», ансамблю народних інструментів Ужгородського музичного училища імені Дезидерія Задора, вокального ансамблю «Красія» та інших колективів. Серед солістів були народні артисти України Петро Матій та Марія Зубанич, заслужені артисти України Клара Лабик, Оксана Ільницька, а також сузір'я молодих виконавців, **повідомляє наш власний кореспондент Іван ГУДЗОВАТИЙ.**

У НОМЕР

Хто ж прослуховував?

Прокуратура Києва порушила кримінальну справу за заявою народних депутатів Віктора Мусіяки та Володимира Сивковича (позафракційні) про виявлення в їхніх робочих кабінетах підслуховувальних пристроїв.

Як **повідомили в прес-центрі Генеральної прокуратури,** справу за вказівкою Генпрокуратури порушено за ознаками злочину, передбаченого статтею 359 ч.1.

В інтерв'ю агентству «Інтерфакс-Україна» В. Сивкович розповів, що підслуховувальні пристрої було виявлено в середині грудня в офісі партії «Вперед, Україно!», членами якої є він і В. Мусіяка. Перший пристрій знайшли в маленькій пластмасовій ялинці, що стояла на столі в кабінеті як прикраса. Після виявлення першого пристрою співробітники Служби безпеки України перевірили весь офіс партії і знайшли ще один пристрій. В результаті перевірки в кабінеті В. Мусіяки, який останні півроку використовували як кімнату для переговорів, було виявлено вмонтований у стелю більш серйозний підслуховувальний пристрій, що використовувався для зняття інформації шляхом модулювання сигналу через електропроводку.

■ *Сьогодні, з нагоди святкування у серпні нинішнього року 2500-літнього ювілею Євпаторії, на Театральній площі древнього міста запалав вогонь.* Його з сонячного проміння запалили у грецькому побратимі нашого ювіляра — місті Закінхос — українські моряки великого десантного корабля «Костянтин Ольшанський». Вони на прохання євпаторійської влади і з дозволу командувача ВМС України Михайла Єжеля взяли участь у цьому урочистому ритуалі, який нагадав, що Євпаторію заснували грецькі колоністи в VI столітті до н. е.

На причалі селища Новоозерного вранці священний вогонь з рук моряків прийняли кращі спортсмени — євпаторійці, котрі за п`ять годин 60-кілометрової естафети доставили факел пам`яті й дружби в рідне місто, **повідомляє наш власний кореспондент Віктор ХОМЕНКО.**

СЬОГОДНІ ЧИТАЙТЕ:

Генпрокуратура завершила розслідування кримінальної справи зі Скнилівської трагедії. Висунуто обвинувачення 12 особам, в тому числі пілоту В. Топонарю

Законодавчий заслін цензурі

У КОМІТЕТАХ ВР

Завданням номер один для виправлення ситуації зі свободою слова в Україні є законотворча робота. Про це заявив голова Комітету Верховної Ради з питань свободи слова та інформації Микола ТОМЕНКО на прес-конференції за підсумками поїздки до Страсбурга на сесію ПАРЄ.

М. Томенко зазначив, що вперше в історії ПАРЄ на її сесії позицію України представляли не лише політики, а й група журналістів та експертів, які запропонували європарламентаріям свої версії і бачення ситуації зі свободою слова в нашій державі. Підсумком цього і стало те, що три пункти Рекомендацій ПАРЄ безпосередньо стосуються України, зокрема, той, який констатує: «В Україні, згідно зі свідченнями журналістів та висновками парламентських слухань про свободу слова та цензуру, адміністрація Президента видає інструкції засобам масової інформації щодо висвітлення основних політичних подій».

За словами голови комітету, під час поїздки до Страсбурга домовлено про експертну допомогу з боку ПАРЄ в розробці закону про суспільне телебачення і радіомовлення та Концепції роздержавлення українського медіапростору. А вже найближчим часом — у перший день голосування на третій сесії, 6 лютого, — парламентський інформаційний комітет вимагатиме розглянути і прийняти у Верховній Раді рішенння щодо законопроекту про внесення змін до деяких законів України за результатами парламентських слухань «Суспільство, ЗМІ, влада: свобода слова та цензура в Україні». «У постанові за підсумками парламентських слухань є 11 пунктів про те, що треба робити для виправлення ситуації зі свободою слова, — сказав Микола Томенко в інтерв'ю кореспондентові «ГУ». — Є чіткий перелік роботи на третю сесію, рекомендації іншим органам державної влади — зокрема Генеральній прокуратурі в частині розслідування кримінальних справ щодо журналістів. Внесений законопроект є першим кроком виконання цієї постанови, він знімає найболючіші точки діяльності мас-медіа — доступ журналістів до інформації, судова відповідальність ЗМІ і цензура. Якщо наступного тижня ухвалимо цей законопроект у першому читанні, протягом кількох місяців він може бути прийнятий, чим вирішимо нагальні проблеми в Україні в сфері мас-медіа».

Законопроект, зокрема, передбачає, що неправомірна відмова в наданні інформації журналістові тягне за собою накладання штрафу на посадових осіб від 25 до 50 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а повторне протягом року вчинення цього порушення — штраф від 50 до 100 неоподатковуваних мінімумів. Журналісти звільняються від відповідальності за висловлення оціночних суджень та розголошення конфіденційної інформації, якщо суд встановить, що право громадськості отримати цю інформацію переважало права інших осіб, у тому числі й держави щодо нерозголошення такої інформації. Органи державної влади, місцевого самоврядування пропонується позбавити права подавати позови про захист честі, гідності та ділової репутації, а також вимагати відшкодування моральної шкоди. Натомість за ними залишається право на спростування неправдивої інформації.

У свою чергу, Київська незалежна медіа-профспілка, за словами її голови Андрія Шевченка, планує найближчим часом провести форум журналістів, на якому також обговорюватимуться практичні питання захисту журналістів — проблеми з акредитацією, відмови у наданні інформації, судові позови тощо.

Юліана ШЕВЧУК.

Якщо моніторинг, то — для всіх

(Початок на 1-й стор.).

«Генсек РЄ звернувся до нас із проханням проаналізувати всі законодавчі аспекти цієї проблеми: що потрібно вдосконалити, що виправити, — розповів «ГУ» член нашої делегації Юрій Костенко. — Він запропонував, щоб Рада Європи брала активну участь в аналізі наших законодавчих пропозицій, також запропонував звертатися до РЄ в разі потреби якоїсь іншої допомоги. Я виступив під час зустрічі і звернув увагу пана Швіммера на те, що проблема в нас не лише з якістю українського законодавства. Навіть ідеальні закони в нас не виконуються, тому що влада формується не на демократичній основі. І лише тоді, коли ми змінимо закон про вибори і перейдемо на вибори політичних сил, які презентують чи репрезентують різні позиції, думки, погляди, ідеології, можна говорити про можливість позитивних змін, у сфері ЗМІ в тому числі. І навів приклад: політичну перемогу на парламентських виборах отримала одна сила, а при владі залишилися ті, за кого виборець не голосував, або принаймні показав, що не хоче їх бачити при владі. За таких обставин казати про ідеальне законодавство, яке

врегулює проблему контролю над ЗМІ чи їхнього використання, зайве. Вальтер Швіммер, до речі, відповів на це, що абсолютно зі мною згоден».

Учора українська делегація мала зустріч і з доповідачами Моніторингового комітету ПАРЄ по Україні Анне Северинсен та Ренатою Вольвенд. Крім питань, пов'язаних з виконанням нашою державою взятих на себе під час вступу до РЄ зобов'язань, співрозмовники обговорили також тему проведення в Києві в травні виїзного засідання Моніторингового комітету.

Тема моніторингу, тобто нагляду за виконанням членами РЄ їхніх членських обов'язків і зобов'язань, була заключним питанням порядку денного зимової сесії асамблеї. Процедура моніторингу здійснюється нині щодо дев'яти країн—членів Ради Європи. А Україна, разом з Албанією та Росією, лідирує за кількістю відвідин її місіями доповідачів Моніторингового комітету. З 1998 року вони (спочатку Анне Северинсен разом із естонцем Тюнне Келамом, якого потім замінила Рената Вольвенд) побували в нашій державі одинадцять разів.

Із «клієнтів» комітету лише Туреччина є, можна сказати, «старим» членом Ради Європи (вступила до неї ще 1950 року). Однак, на думку автора відповідної доповіді француженки Жанетт Дюр'є, моніторинг має поширюватися і на решту 35 членів організації. «Обов'язки і зобов'язання повинні бути однакові для всіх членів Ради Європи. Моніторинг має стосуватися не лише зобов'язань, чітко прийнятих новими членами організації, — що він і робить, а й усіх обов'язків, які мають виконуватися усіма 44 членами, — що нині Моніторинговим комітетом не робиться. Одним із результатів цього недоліку є те, що моніторингову процедуру часто критикують за недостатню чесність».

Анатолій МАРЦИНОВСЬКИЙ.

Страсбург.

Опозиція готується до надзвичайного з'їзду

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Розколоти опозицію не вдасться. Про це заявили на вчорашній прес-конференції лідери: БЮТ — Юлія Тимошенко, СПУ — Олександр Мороз та КПУ — Петро Симоненко. Сьогодні, за їхніми словами, вони діють організовано і готові на взаємні компроміси заради досягнення мети — усунення від влади нинішнього режиму і проведення дострокових президентських виборів.

Юлія Тимошенко, Олександр Мороз і Петро Симоненко повідомили, що їх партії мають намір провести всеукраїнський надзвичайний з'їзд опозиційних сил, на якому розглянуть питання політичної системи, консолідації суспільства, координації зусиль в межах акції «Повстань, Україно!», формування кадрового потенціалу, посилення впливу регіональних гілок влади. «Ми звертаємося до блоку «Наша Україна», інших опозиційних сил з пропозицією взяти участь в акції «Повстань, Україно!», разом з нами приступити до масштабної роботи, спрямованої на реальні соціально-економічні та політичні перетворення в Україні», — йдеться в їхній заяві.

Лідери СПУ, БЮТ і КПУ зазначили, що посилюватимуть усі процеси, пов'язані з єднанням, консолідуватимуть парламентську діяльність, оскільки мають спільні позиції з багатьох питань економічного напрями. Так, уже на початку третьої сесії трійка має намір внести низку спільних законопроектів.

Наталя ЯРЕМЕНКО.

У НОМЕР

У гості до болгар Придунав'я

(Початок на 1-й стор.).

Зазначалося, зокрема, що в останні роки зовнішня торгівля області з Болгарією має нестабільний характер. За обсягами зовнішньоторговельного обороту (майже 45 мільйонів доларів на рік) ця держава посідає лише восьме місце серед країн — партнерів Одещини, тоді як нещодавно вона перебувала на одному з перших. 76 відсотків експорту області до Болгарії припадає на послуги, насамперед транспортні, а ось експорт товарів скоротився втричі. Водночас імпорт товарів з Болгарії, хоча й повільно, але все-таки зростає. Одеським виробникам слід активніше подбати і про підвищення конкурентоспроможності своєї продукції, і про просування її на болгарські ринки. Останнім часом суб'єктами підприємницької діяльності Одещини утворено 22 спільні з болгарськими партнерами підприємства, що вселяє надію на стабільніший і ширший товарообмін. Чималі резерви є у нарощуванні обсягів перевезення вантажів поромною переправою Варна—Іллічівськ—Поті, в інших сферах.

Цікавою та корисною була розмова про культурні, освітні зв'язки Одещини та Болгарії, що відбулася під час зустрічі Пирванова з представниками болгарської діаспори у Всеукраїнському Центрі болгарської культури в Одесі. А цього суботнього дня її буде продовжено у місті Болграді — центрі компактного проживання болгар у Придунав'ї, куди прибудуть Георгій Пирванов та особи, що його супроводжують. Програмою передбачено відвідини тамтешньої болгарської гімназії імені Георгія Раковського, Свято-Преображенського собору, а також зустріч з представниками болгарської діаспори українського Придунав'я.

Георгій ВОРОТНЮК.

ФОТОФАКТ

У Національній філармонії України відбувся творчий вечір народного артиста України Анатолія Мокренка, присвячений 70-річчю співака.

Фото Олега ДИКАНЯ (Укрінформ).

На знімку: ювіляра вітає Дмитро Гнатюк.

Металурги не обіцяють нічого доброго

ПРОТЕСТИ

Прогнози Кабінету Міністрів стосовно економічного зростання ВВП на 4 відсотки і промислового виробництва — на 4,5 відсотка можуть не справдитися через втрати на підприємствах гірничо-металургійного комплексу країни.

Пікова ситуація

Уже сьогодні в уряді не наважуються обіцяти, що металурги, як і торік, підтримають макроріень економіки і бюджетну стабільність. Причина такої стриманості, як запевняють урядовці, у мінливій кон'юнктурі на зовнішніх ринках, але насправді — глибші.

Від початку року набрав чинності Закон України «Про вивізне (експортне) мито на відходи та брухт чорних металів». Тож вето Президента не зарадило — і увесь брухт обмітнюється відтепер за ставкою 30 євро, а кількість заготівельників стрімко зменшується, на меткомбінатах загострюється дефіцит сировини. Без неї прокатні стани відпочиватимуть. Уже сьогодні зрозуміло, що більш поміркована оподаткування бізнесу заготівельників (Президент України пропонував 18 євро за тонну) навряд спричинило б і спалах протестів з боку країн ЄС, що вказують на пікантність ситуації: мовляв, нехтуючи принципи вільної торгівлі, Україна крокує у СОТ. Тому не виключено, що навесні драконівську ставку мита парламент таки перегляне, але так само ймовірно, що вже в першому кварталі галузь, як і торік, зазнає багатомільйонних збитків.

Мрія про коксохімчик

Багаторічний процес приватизації «розіклав» до рук власників та інвесторів підприємства, які колись створювали замкнений цикл виробництва продукції — «вугілля—кокс—метал». Коксохімічна галузь — одне з найважливіших коліщаток, за яке врядигоди змагаються потужні промислово-фінансові групи. Досить згадати, що металургійний комбінат імені Дзержинського, за контроль над яким змагалися два потужні банки, цікавий передусім як ринок збуту коксу. Саме його недопоставки гальмували виплавку чавуну на ММК імені Ілліча доти, доки комбінат не почав його імпортувати з Росії. Тоді потужні донецькі компанії побачили, що це невигідно, і запропонували мир.

Конфлікти між власниками коксохімічних комбінатів і металургами — звичайна річ, бо вони приречені на співпрацю: виробництво металу залежить від наявності коксу, а прибутки його виробників —від обсягів реалізації металу, оборотних коштів меткомбінатів. Коли ці обсяги зросли, з'ясувалося, що бракує коксу. За даними Держзовнішінформу, його виробництво скоротилося вже торік на 4 відсотки (з 19,2 мільйона тонн до 18,53).

Далі — більше: є кокс, зате немає грошей розкинатитися з боргами за раніше одержану сировину. Коксохімам гроші потрібні не менше. Скажімо, для розрахунків за імпортовану з Російської Федерації шихту. А її вони, хоч і прокредитували сплаченим ПДВ, можуть не побачити з місяць. Мало того, імпортний кокс призводить до скорочення виробництва свого власного, який залюбки куплять будь-де — в Європі, на Сході... (І хто не знає, що охолоне коксівна піч — будуй нову!). Торік маріупольський меткомбінат стояв на межі зупинки через борги перед донецькою компанією «АРС», яка фактично контролює всі коксохіми регіону. Такі епізоди лише зміцнюють бажання кожного з меткомбінатів придбати у власність коксохімічний завод, але приватизаційний поїзд уже поїхав...

Імпорт коксу торік зріс більш як утричі, а в січні нинішнього експерти прогнозують уже дефіцит у 100 тисяч тонн, який покриватимуть, звісно, з Росії, де ціни на кокс зросли наприкінці року в середньому на 15 доларів — від 63 до 90 доларів за тонну. Наші коксохіми також гав не ловлять: за даними агентства економічної інформації «Контекст», Запорізький коксохімічний завод уже підняв відпускні ціни на свою продукцію. Це логічно, оскільки сировинну проблему можна вирішувати і шляхом накручування цін. А ні — то дефіцит коксу обернеться дефіцитом виплавки металу, що природно позначиться на динаміці валового внутрішнього продукту. Нагадаю тільки, що восени минулого року частка металургії у промисловому виробництві сягала більш як 23 відсотки і 18 — у ВВП.

Галузеві підходи не завжди державницькі

Одна біда не ходить: у січні на десять відсотків зросли тарифи на вантажні перевезення і це, зі свого боку, збільшило транспортну складову в собівартості металопродукції.

Фахівці підрахували, що збитки для галузі становитимуть близько мільярда гривень на рік. Отже, підприємства, які цього року отримали можливість для більшого маневру на валютному ринку і право використовувати зароблені гроші на технічне переозброєння та реконструкцію, мають уже тепер переглядати свої плани на рік. Держбюджет гарячково вишукує доходи і втрачає через запровадження нових тарифів, за підрахунками експертів, 61 мільйон гривень податку з прибутку. Чи все ми врахували? Цитую звернення до Президента України Леоніда Кучми голови Центрального комітету профспілки трудящих металургійної і гірничодобувної промисловості:

«Почалося скорочення чисельності працівників (СП «Інтерсплав», ВАТ «Нижньодніпровський трубопрокатний завод» та інші), не виконується Галузева угода щодо підвищення заробітної плати, знижується її частка у матеріальних витратах на виробництво продукції. Зірвано виконання графіків погашення боргів із заробітної плати та за регресними позовами.

«Під загрозою кампанія із заключення колективних договорів на 2003 рік у зв'язку з нестачею коштів на соціальні потреби колективів. Збільшення собівартості продукції призведе до зниження її конкурентоспроможності на зовнішніх ринках і, як наслідок, зменшення валютних надходжень та відрахувань підприємствами до бюджетів усіх рівнів. У колективах зріє соціальна напруженість.»

Сергій ВЛАД.

США сприятимуть вступу до СОТ

У Вашингтоні завершилася робота українсько-американського комітету з питань економічного співробітництва. Нашу делегацію очолював Міністр економіки та з питань євроінтеграції Валерій Хорошковський. Сторони дійшли згоди в тому, що головними умовами подальшого економічного зростання України є розвиток малого та середнього бізнесу, створення сприятливих умов для залучення інвестицій, а також мінімізація податкових пільг і зменшення ставки податку на доходи фізичних осіб.

Одним зі пунктів остаточного тексту підсумкового документа стала заява американської сторони про сприяння якнайшвидшому вступу України до Світової організації торгівлі.

Водночас у Києві з ініціативи Асоціації українських банків (АУБ) відбулися зустрічі вітчизняних банкірів з послом Канади Ендрю Робінсоном та міністром-посланником ФРН Гансом-Йохеном Шмідтом. Вони поінформували про запропоновані західним колегам напрями співпраці, передали листи банківським асоціаціям інших країн та FATF, а також повідомили про позицію західних банкірів з цього питання.

В Європі немає одностайності

Глави держав і урядів Великої Британії, Італії, Португалії, Іспанії, Данії, Польщі, Чехії та Угорщини виступили з відкритим листом на підтримку політики США відносно Іраку. Німеччина й Франція не поставили підписи під цим документом. Парламентська асамблея Ради Європи знову висловилася проти нападу на Ірак без чіткої на те санкції Ради Безпеки ООН. З критикою листа виступила й Греція, що головує в ЄС. Отже, єдиної європейської позиції з цього питання поки що немає.

«Голос України» — дипломант

ЗНАЙ НАШИХ

Діяльність організаційного комітету та генеральної дирекції національного конкурсу «Золоті торгові марки» у 2003 році розпочалася з нагородження засобів масової інформації відзнаками конкурсу з підсумками року минулого. Серед нагороджених за високий професійний рівень та вагомий внесок у створення гідного міжнародного іміджу України і наша газета, яка постійно поширює інформацію про кращий досвід українських товаровиробників.

Нинішнього року організатори конкурсу планують вийти на міжнародний рівень: буде залучено організації, які співпрацюють з українськими виробниками, мають зовнішньоекономічні та політичні відносини. Нагородження переможців 2003 року відбудеться 20 листопада.

На знімку: під час нагородження «Голосу України» почесним дипломом. Голова оргкомітету конкурсу, народний депутат України Леонід Кравчук (у центрі), співголова оргкомітету, народний депутат України Катерина Ващук (праворуч) і заступник головного редактора «ГУ» Сергій Демський (ліворуч).

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Перекроїмо військовий бюджет, але на танк уже не вистачить

КОМЕНТАР

Як відомо, після бійки кулаками не махають. А у нас махають. Шукають крайнього й відправляють його в нокаут, навіть незважаючи на перевагу в силі.

Отже, здавалося б, бюджетний процес завершено достроково. До Нового року країна одержала головний фінансовий закон. А трохи пізніше остаточно встановили і розмір мінімальної зарплати на нинішній рік. Реалізація відповідного закону потребує майже 3 млрд. бюджетних гривень. Щоб постфактум збалансувати держбюджет з урахуванням нового соціального нормативу, за даними Міністерства фінансів України, необхідно 7,3 млрд. додаткових ресурсів.

Стали думати, де взяти цю суму. І виникла ідея перекроїти військовий бюджет. Звісно, в бік зменшення. Реакція на це силового відомства була нормальна — воно категорично проти зміни «фасону» свого фінансування. І мотивує це важкою артилерією цифр.

Спочатку Міністерство оборони пропонувало виділити на задоволення мінімальних потреб 2003 року 5 млрд. 494 млн. грн. Одержало — 4 млрд. 279 млн. грн.

Помічник Міністра оборони України генерал-майор Валерій Мунтіян пояснює соціальну несправедливість урізання військового бюджету з точки зору соціальної захищеності військовослужбовців. За його словами, Фонд оплати праці працівників Збройних Сил країни, згідно із затвердженою законодавством кількістю, становить 580, 2 млн. грн., а держбюджетом-2003 передбачено 490,3 млн. грн. А щоб військовики могли виконати закон про мінімальну заробітну плату (з 1.01.03 — 185 грн., з 1.07.03 — 237 грн.), вони потребують додатково 381 мільйон.

Згідно зі статистикою, середня зарплата в ЗС за минулий рік становила 265 грн., що на 100 гривень менше за офіційно встановлений прожитковий мінімум і на 143 грн. нижче за середньостатистичну зарплату (408 грн.) у відповідних галузях. Підраховано, що 62 відсотки людей у погонах щомісяця одержують за службу суму менше, ніж прожитковий мінімум.

Це лише соціальний аспект проблеми. Давно відомо, що свій військовий бюджет армія фактично проїдає. І це не тому, що хтось дуже багато їсть...

Армія має бути обороноздатна. Це зрозуміло навіть новобранцеві. Але от як? На це запитання не може відповісти навіть генерал Мунтіян. А втім, про яку обороноздатність може йтися, якщо навіть пріоритетну Державну програму реформування і розвитку ЗС України торік профінансовано лише на 34 відсотки!

Тривалий час кажуть про застарілу техніку, про необхідність її модернізації та оновлення парку військових машин. А яка перспектива поповнення свого арсеналу новинками в нашої армії цього року? Провівши нехитру порівняльну характеристику статті бюджету, що передбачає приблизно 130 млн. грн. на закупівлю озброєння й військової техніки, та цін на світовому ринку озброєнь, ми дійшли вельми песимістичного висновку. Судіть самі. Кілька років тому Україна продала Пакистану велику партію (300) танків Т-84. Сума контракту обчислювалася у 600 млн. доларів. Тобто ціна однієї одиниці — майже 20 млн. доларів. І це був опт. Отже, на виділені кошти українська армія зможе придбати один танк... Така арифметика нашої бідної оборони.

Ольга ВАУЛІНА.

НА ЧАСІ

Сезон студентських жнив

Сесію студенти не здають. Її складають. Але при цьому здаються, як у полон, а інколи «складаються» навпіл. Щось подібне коїться зі студентами Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка, яких ви бачите на знімку. Сесія для студента — період екстремальний, навіть коли готуватися до неї задовго до початку заліків та іспитів. Юначі й дівочі думки та почуття працюють в одному напрямі — аби швидше все скінчилося. Традиційно студенти втішають себе й іншими словами: півгодини ганьби й екзамен у кишені. Та переживань від цього у «мучеників науки» не меншає.

Неприховану заздрість всього курсу викликають «розумники», які мають «автомат». Тобто за труди праведні протягом навчального семестру винагороджуються доброю оцінкою без екзаменаційного ритуалу. Думаючи про це, переважна більшість українських студентів щиро собі клянуться: почну готуватися до наступної сесії, як тільки-но складу оцю! Але коли навчальні пристрасті вщухають, обіцянка знову стає цяцянкою.

Ірина БУЛАНЕНКО.

Фото Богдана МАСЛЯНИКА.

«Сезам» Мурата Галімова

МАЙСТЕРНИК

Про людину рідкісного ремесла, котрій підвладні секрети будь-якого типу, виду, конструкції і розміру замків, у Криму ходять легенди, кожна з яких виявляється не вигадкою, а щирою правдою.

Відкрити Мурат Енверович Галімов уміє справді все. У цьому переконався й автор цих рядків, спостерігаючи, як за кілька секунд власник майстерні «Ключі від Мурата» в центрі Сімферополя на місці надзвичайних подій, виручає в різних складних ситуаціях жертв власної необачності — господарів сумок, портфелів, кейсів, дипломатів, шкатулок, боксів, сейфів, квартир, офісів, машин, банків, палаців...

Фото Віктора ХОМЕНКА.

Кожна така історія незвичайна, часом драматична, але обов'язково зі щасливим кінцем. Часом завдяки його майстерності вдавалося рятувати й людські життя. Як от у центрі столиці Криму — трирічне немовля, яке необачний батько, відволікшись на енергійні настанови дружини, випадково зачинив разом із ключами від машини у герметичному багажнику шикарного «Мерседеса».

Спека тоді стояла неймовірна навіть для курортного півострова, і жити малюку чи ні, вирішували лічені хвилини, за які Мурат, котрого під завивання сирени примчав наряд міліції, блискуче впорався з надійними фірмовими замками висококласного європейського авто. Аплодував тоді йому натовп переляканих вуличних роззяв гучніше, ніж найвідомішим естрадним зіркам. А вже невдовзі довелося рятувати від пожежі статечних господарів суперквартири з броньованими вікнами й дверима, хитромудра імпортна система замків якої закрилася за хазяйкою. Вона вибігла без ключа винести сміття, залишивши на кухні шкваритися і смажитися страви, що готувала до сімейного свята. Жеківський слюсар зі свердлами, сокирою і ломом, як і ціла бригада бійців рятувальної служби зі своїм інструментом, виявилися в цій ситуації безсилими. Та й Мурату Галімову довелося цього разу розшифровувати закордонне диво убезпечення житла не за секунди. А тоді ще й провітрювати квартиру від газу. Щасливу господиню вже не могли засмутити навіть вуглини, на які перетворилися делікатесні страви, та вщент прочаділа кухня. Гонорари ж за порятунок унікальний майстер бере найскромніші, і навіть припущення про те, що можна нажитися на його незвичному дарі, вважає образою.

А почалося все випадково і... закономірно. Вперше в житті довелося самотужки відмикати двері ще дошкільням, коли загубив ключі від свого будинку. Злякався, що рідні сваритимуть і покарають, тож поклав на колію цвях, яким і користувався, як ключем, доки сам не зізнався у скоєному. Замість очікуваної прочуханки, батьки за винахідливість похвалили. Тоді й розповіли про свій відомий здавна старовинний рід майстрів — ремісників Калафатових.

Прадіди хлопчини були умільцями — зброярами, ювелірами, а бабусі — знаними золотошвачками. Діда, котрий умів відмикати будь-які замки, часто викликали на консультації працівники ГПУ, розповідати, з допомогою яких відмичок були здійснені різні пограбування, та визначати почерк злочинців. Рідкісні здібності Мурата помітили й в армії, коли він незрозумілими нікому шляхами, як чарівник, або «людина-невидимка», зникав у самоволку. З того часу, де б не перебував і ким не працював би, — завжди під контролем держапарату. Нині він співпрацює з Міністерством внутрішніх справ України, а за радянських часів під особистим кодовим номером обслуговував вищий командний склад Політбюро. Викликали відмикати безнадійно заклинені двері кабінетів найвищого рангу військового і кремлівського керівництва, обслуговувати їхні машини, зокрема, робити ключі до автомобілів з колекції Леоніда Брежнєва.

Герой же найдивовижніших історій, які закінчуються неодмінною приповідкою — «та ось прийшов Мурат, сказав, як у казці: «Сезам, відкрийся» і врятував людей зі складної ситуації», і сам не знає, як назвати свою рідкісну професію, якій аж ніяк не підходить визначення слюсар, ключник, замочник, чи, як то кажуть, «ведмежатник». Майстер Галімов свою роботу вважає шляхетною. Працює винятково з дротинками, без будь-якого кримінального інструментарію. А у вільний від роботи і завжди несподіваних викликів час теж працює: творить замки, які ламають відмички, вишукані ювелірні вироби та класичні струнні інструменти для професійних музикантів. Каже, що абсолютний слух і чутливість у його справі повинні мати не лише вуха, а й пальці. Секрети найпростіших старих замків і надсучасних електронних пристроїв, сейфів з надскладними кодами відчуває дарованою від Бога інтуїцією на дотик. Це його «ворожіння» важко збагнути й фахівцям.

(Закінчення на 8-й стор.).

АНОМАЛІЇ

Перші жертви «атаки» клонів

Чи погодиться Богдан Хмельницький з пропозицією обраного на другий президентський термін Ярослава Мудрого очолити український Кабмін, і чи затвердить це рішення Верховна Рада на чолі з Іваном Мазепою? Чи зможуть Ньютон з Ейнштейном вдосконалити нову операційну систему, що її розробив провідний програміст «Майкрософт» Наполеон Бонапарт? Такі запитання цілком можуть потрапити на перші сторінки газет десь років через п'ятдесят. Принаймні так вважають прихильники нових біологічних технологій.

Для втілення в життя такої ситуації потрібно, здавалося б, небагато. Нині апологети генетичної ідентичності заявили про народження уже трьох людських клонів. Якщо це правда, а жодних переконливих доказів автори відкриття не надали, то поява сонму великих учених, титанів мистецтва, спортсменів та інших видатних особистостей із розряду фантастики, нібито переходить у суто практичну площину. Для створення людського дубліката потрібен лише зразок ДНК. А цю речовину, що містить вичерпну інформацію про початковий організм, теоретично можна здобути із будь-якого фрагмента волосини чи кістки.

Неприродні способи створення людини з давніх часів цікавили вчених. Найвідомішим аналогом клонування в історії можна назвати праці зі створення гомункулуса. Гіпотетичної істоти, вирощеної в пробірці, яка мала надприродні таланти й можливості.

«Візьми насіння і помісти його в закупорену посудину, бажано із антверпенського скла, яке легко пропускає і світло, і тепло. Потім закопай його на сорок днів у кінський гній з чотирма магнітами у формі хреста і не забувай кожного четвертого дня поповнювати воду в посудині, додаючи туди свіжої роси; на сорок перший день він почне дихати і розправляти члени. Він здаватиметься тобі людиною гармонійних пропорцій, але прозорим і позбавленим очей. Далі він має вживати arcanum sanguinius hominis (речовину не ідентифіковано. — **Авт.**) протягом року, весь час залишаючися під склом, і наприкінці цього терміну перетвориться на чудову маленьку дитину. Отже, це буде справжній гомункулус і його можна буде виховати як і будь-якого звичайного малюка; змішнюючи і розвиваючи свій розум і здібності, він доживе до своїх тридцяти років, після чого засне і повернеться до попереднього безформного стану. Тоді один із Посвячених має взяти на себе піклування про нього і знову поселити його під скло, аби ця загадкова і прекрасна істота змогла знову зрости і вийти в світ. Якщо ти звернешся до нього зі священними словами, він буде достатньо мудро пророкувати майбутнє, однак головна його позитивна якість полягає в тому, що за належного догляду і уваги він зможе весь час відроджуватися і в такий спосіб здобуде життя вічне...». Вважалося, що саме цим рецептом скористався перший творець гомункулуса алхімік Арнольд де Вілланова, який жив у XIII столітті. Але загальновизнаним майстром із виготовлення гомункулуса був Парацельс — швейцарський лікар і алхімік.

У наш час боротьба за пальму першості в галузі клонування людини триває між президентом компанії «Клонейд» Брижжитт Буассельє, італійським ембріологом доктором Северіно Антінорі та його колишнім колегою доктором Панайіотісом Завосом. Кожна із сторін звинувачує конкурентів у шарлатанстві, а решта наукового світу дивиться на їхню скандальну боротьбу, м'яко кажучи, з неприхованим скепсисом. Річ навіть не в тому, що експерименти з клонування людини визнано аморальними і законодавчо заборонено у більшості країн світу. Методика проведення таких операцій навіть на тваринах достатньо складна і потребує значних витрат. До того ж найвідоміша удача з овечкою Доллі не дає підстав для ствердження, що всі проблеми в цій галузі вже розв'язано. Чимало вчених звинувачують своїх спритних колег у навмисній маніпуляції свідомістю потенційних донорів.

Численні публікації апологетів клонування людини створюють ілюзію безсмертя. Однак це зовсім не так. У принципі, люди з абсолютно однаковим генетичним кодом ніколи не були рідкістю. Нині в світі живе майже 150 мільйонів однояйцевих близнюків. Кожна пара, а інколи й більше, братів чи сестер, які з'явилися з однієї клітини, мають однакову ДНК. Попри це, такий факт не дає нікому підстав казати, що хтось із них після смерті живе в тілі іншого. Людина — це насамперед не тіло, а особистість, сформована під впливом певних обставин, — внутрішніх і зовнішніх.

Мало того, що гіпотетичні копії не будуть в інтелектуальному, психологічному та особистісному аспекті ідентичні «початковому оригіналу», ніхто не може гарантувати і зовнішньої їхньої схожості. Результат недавнього експерименту з клонування кішки спантеличив учених Техаського університету. Вдало склонована кішка Сісі зовсім не схожа на оригінал. Піддавалося сумніву навіть те, що вона взагалі є клоном, але результати дослідження ДНК підтвердили факт успішного клонування.

Така перспектива, втім, не являє особливої загрози нікому, крім розчарованого «замовника». Нічого страшного, якщо замість очікуваного двійника Шварценеггера народиться новий Дені Де Віто (зрештою, акторам вдалося непогано зіграти братів у фільмі «Близнюки»), головне, щоб дитина була здорова. А з цим, як з'ясовується, теж не все гаразд. На думку генетиків, якщо повідомлення про народження клонів виявиться правдою, на цих дітей очікує страшна доля. Зокрема, старіння до 30 років і безліч ускладнень зі здоров'ям, включаючи генетичні аномалії. До особистих проблем цих нещасних можуть додатися і цілком реальні проблеми всього людства. Недавні дослідження встановили, що геном людини відрізняється від генома миші лише на чотири(!) відсотки, а від шимпанзе — на один. Беручи до уваги цю інформацію, не хочеться і думати про те, які наслідки може спричинити незначний збій в генетичній структурі клону. Якщо таке станеться — голівудські «страшилки» здаватимуться безневинним дитячим жартом...

Якось нас уже «пронесло». Нам пощастило у тій грі, яку в сорокових роках затіяли фізики. За визнанням авторів атомної бомби, вони не знали, чи матиме спровокована ними реакція атомного розпаду локальний характер, або вона знищить усе навколо і весь Всесвіт... Тоді нам пощастило. Під нашою завзятою кіркою міни не виявилося. А чи є гарантія, що і в цьому місці, де нині копають біологи, немає такої міни?

Олег ДЕНИСОВ.

P. S. Ефемерний успіх фірми «Клонейд», котра належить секті раелінів і члени якої вважають, що все живе на землі створено з допомогою генної інженерії прибульцями із космосу, і гучний PR цієї події у світовій пресі уже призвели до людських жертв. У румунському місті Крістешті вчинив самогубство 15-літній підліток, упевнений, що після смерті його клонують...

Сталінград — Карлсхорст

2 лютого — 60-річчя закінчення Сталінградської битви

До цієї дати Східнонімецька телерадіокомпанія ORD створила документальний фільм «Сталінград» (режисер Крістіан Клемке). Кінематографісти зустрічалися з тими, хто захищав і штурмував місто, і з тими, хто не міг ані захищати, ані захищатися — дітьми фронтового Сталінграда. Спогадами ділилася й я.

...Наша сім'я евакуювалася туди з України — мама, маленький братик і я (мені минав одинадцятий рік). Ми пройшли всі кола пекла, перебуваючи в епіцентрі боїв — наш будинок був поруч з тракторним заводом, звідки розпочався і де закінчився бій, в якому загинуло більш як півтора мільйона наших воїнів, не менш аніж мільйон німецьких солдатів і майже всі мирні мешканці міста. Ми вижили.

Всі жахи того пекла закарбувалися в моїй дитячій пам'яті навік, отож було що розповісти німецьким кінодокументалістам. Від'їжджаючи, вони пообіцяли вислати відеокасету. І раптом — дзвінок із Берліна. Крістан Клемке запрошує мене на презентацію фільму. Всі витрати вони беруть на себе. Презентацію проводили в Карлсхорсті, в особняку, збудованому 1938 року під казино військово-інженерного училища. Доля приготувала йому особливу роль — тут у ніч з 8 на 9 травня 1945 року підписано акт про капітуляцію Німеччини.

Кадр із фільму «Сталінград»

Нас зустрічали співробітники телеканалу. Серед них був чоловік літнього віку. Керівник проекту фільму, головний редактор Йоганнес Унгер сказав: «Ми хочемо представити вам цю людину...» У мене тьохнуло серце. Ослаблим голосом сказала, що про все здогадуюся. Поруч зі мною стояв колишній солдат Вермахту. А я немовби одразу перенеслася до того моторошного 1942 року. Непрохані сльози самі покотилися по щоках. Крізь сльози глянула на цього чоловіка, і побачила — він теж плаче. І ми обнялися. Так і стояли, плачучи одне в одного на плечі.

Погасло світло, і на екрані з'явилися кадри фронтової кінохроніки. Знову сипалися бомби на голови мирних мешканців міста. Ось солдати Вермахту впевненим кроком загарбників ідуть нашою землею. А потім жалюгідні, нещасні, обморожені, виснажені плентаються в полон. А ось ці солдати знову на екрані, вони тепер вже старенькі. Розповідають про те, що довелося пізнати у котлі на Волзі. На екрані Хейнц Венер, мій нинішній знайомий. Він воював артилеристом, був поранений. Від голоду та холоду не міг вимовити ні слова, щоб звернутися до Бога, благаючи врятувати чи забрати до себе, бо не було вже сили терпіти ці муки.

Квіти Ользі Козиревій, поруч — Хейнц Венер

Після фільму мені ставили багато запитань.

— Пані Козирева, чи все так було жахливо в Сталінграді, як у фільмі?

— Так, цей фільм без прикрас, до болю правдивий. Хоча було стільки горя, що про все не розповісти. Усвідомлюєш це повною мірою, лише пройшовши через пекло.

— Ваше ставлення до колишнього солдата Вермахту?

— Раніше слово «німець» викликало в мене панічний страх і ненависть. Але минули десятиліття, я осмислила пережите і зрозуміла, що ненависть породжує ненависть, а з цього нічого доброго не буде. Тому нам потрібне взаєморозуміння заради наших дітей та внуків. Давайте дружити, їздити одне до одного в гості, так буде ліпше для всіх. Цю людину я жалію, а вона жаліє мене — наші народи, ми обоє стали жертвами чужої злої волі.

Нам подарували квіти. На прощання я подарувала Хейнцу написану нашими фронтовиками книжку «Переможці», а він обіцяв вислати книжку «Сталінград», видану в Німеччині. В подарунок від телекомпанії я отримала відеокасету з фільмом.

Ольга КОЗИРЕВА,
член асоціації «Діти воєнного Сталінграда».

Київ.

Коза вступила у свої права

А ЯК У НИХ?

Найбільша у світі нація — 1,3-мільярдна — зустріла 1 лютого Новий рік за місячним календарем. Саме від сьогодні вступив у свої права рік Кози, чи, як його називають у Китаї, рік Вівці (хоча точніше все-таки казати про Козу, щоб не плутати з зодіакальним знаком Овен). Цю тварину вважають на Сході символом терпіння, гнучкості і компромісу.

На Сході вважають, що в рік Кози вищі сили часто допомагають добрим людям, з відкритими серцями, здатним з м'якістю, співчуттям розуміти і пробачати помилки інших. Іноді вищі сили втручаються в розв'язання найскладніших і найзаплутаніших проблем, коли щирі й духовні люди намагаються з ними впоратися, виходячи з вищих мотивів і принципів. У глобальному сенсі це буде гарний рік для відвахождення мирних і розумних шляхів розвитку. Рік дипломатії й залагодження неминучих міжнародних конфліктів. Великої війни не буде, стверджує східний гороскоп (що ж, незабаром у нас з'явиться можливість перевірити його правдивість, особливо іракцям).

За давнім повір'ям, не надто щасливими вважалися люди, що народилися в рік Кози. Можливо, тому в останні дні січня китайські пологові будинки просто не встигали приймати породіль, які намагалися будь-що народити малят ще в рік Коня (наблизити довгоочікуваний момент на кілька днів у країні, де майже всі пологи проходять за допомогою операції кесаревого розтину, не так вже й складно). Втім, у більшості своїй люди нині такі уявлення вважають забобонами. Тим паче що китайський ієрогліф, який позначає слово «коза», зустрічається також у словах «краса», «удача» і «доброта» — а китайці надають дуже велике значення співзвуччю в словах. Ті пари, котрі не встигли народити потомство минулого року, навіть знаходять переваги в такій ситуації, кажучи, що їхні дітлахи відчуватимуть надалі менше конкуренції в дитячому садку, школі й інституті.

Зустріч свята, яке китайці люблять найбільше за всі, пройшла під небувалий гуркіт феєрверків і петард. Пекін, де, як і в інших великих містах КНР, традиційна розвага з міркувань безпеки заборонена ще в 1993-му, просто здригався цього року від хлопавок не тільки в ніч з 31 січня на 1 лютого, а й кілька днів до того. Ентузіастів давньої традиції відлякувати гучними звуками злих духів не зупинили ані загроза штрафу в 5 тисяч юанів (більш як 600 доларів), ані перспектива загриміти на 15 діб. До речі, нинішнього сезону пекінська міліція розгорнула боротьбу з незаконною торгівлею петардами і хлопавками та їх транспортуванням заздалегідь, ще в жовтні. І вже до початку січня конфіскувала піротехніки на загальну суму більш аніж 43 тисячі юанів (близько 5 тисяч доларів).

Фото АП.
Такими ліхтариками в новорічні свята китайці традиційно прикрашають свої вулиці й оселі

Для людей, які вибирають тихий сімейний вечір, головною розвагою є телевізор. Дивитися 4-годинний концерт, що його Центральне ТБ готує до новорічної ночі ось уже 20 років поспіль, — така ж традиція, як був для нас «Голубий вогник». Зустріти схід сонця у перший день весни (яка й починається з приходом Нового року), а разом з тим бути присутніми на церемонії підняття державного прапора, на найбільшій у світі площі Тяньаньмень збирається останніми роками в середньому близько 4 тисяч пекінців і приїжджих з різних провінцій країни. Однак останнім часом традиція зустрічати свято вдома разом з родиною дедалі більше поступається прилюдним розвагам на вулицях, у ресторанах, в інших містах.

У святкові дні жителі Піднебесної прикрашають свої будинки всілякими символами щастя — червоними ліхтариками і табличками з зображенням ієрогліфа «фу», що означає процвітання (причому неодмінно перевернутим догори ногами, щоб щастя не втекло). У Шанхаї особливо популярні римовані побажання щастя, багатства, процвітання, довголіття. Жителі Нанкіна, столиці провінції Цзянсу, віддають перевагу такому видові прикраси, як «китайські вузли» — макраме з тонких червоних ниток з усілякими вставками у вигляді грошей, дзвіночків, кізок, ієрогліфів з побажаннями всіляких гараздів.

Обов'язковою стравою за святковим столом на півночі Китаю є пельмені «цзяодзи» з різноманітними начинками і сюрпризами у вигляді монеток або горіхів (головне — зуби не зламати). На півдні чільна страва — локшина. О 12-й годині дітям підносять хунбао — червоні паперові конверти з грошима. Дорослим подарунки дарувати не прийнято, хоча останнім часом багато хто залюбки відступає від цієї традиції. Модно стало дарувати живі квіти.

Свято весни триває в Китаї 15 днів, протягом яких народ звичайно не працював, улаштовував традиційні масові вистави: танці левів і драконів, хороводи «сухопутних човнів», номери на ходулях. У наші дні двотижневу відпустку можуть дозволити своїм співробітникам небагато організацій. Більшість з них оголосила вихідні дні до кінця наступного тижня.

Ольга ТАНАСІЙЧУК,
власкор Укрінформу в Пекіні, спеціально для «ГУ».

У НОМЕР

Робити бізнес складно, але можна

У Посольстві України в Російській Федерації відбулася зустріч керівників представництв українських регіонів і підприємств, які працюють у Москві. **Радник-посланник Ю. ЛЕНАРТОВИЧ** відзначив важливість такої зустрічі для взаємодії всіх представництв України. Українські дипломати повідомили керівників про стан двосторонніх україно-російських торговельно-економічних відносин, про нові умови роботи на російському ринку, про можливості демонстрації продукції українських підприємств у виставковому павільйоні у Всеросійському виставковому центрі (колишня ВДНГ).

Нові умови праці на російському ринку

С.ТЕР

Мал. Сергія ТЕРЕЩЕНКА.

Про фінансове обслуговування українських представників, які працюють у столиці Росії, про видачу їм пільгових кредитів і перексазування грошових коштів у різні міста України розповіли керівники «Москомприватбанку» (філії українського «Приватбанку» в Москві) Дмитро Собенников і Дмитро Барбаянов. «Москомприватбанк» не тільки якісно обслуговує клієнтів, а й пропонує низку послуг із супроводу бізнесу українських підприємств у Росії, усіляко сприяє українським землячтвам. Представник «Південмашу» В'ячеслав Смоленко підтвердив, як зручно користуватися послугами філії українського банку в Москві. Проблемами співробітництва з російськими підприємствами поділилася представник АНТК ім. Антонова Надія Снігова. Всі учасники зустрічі зазначили корисність розмови, що відбулася, для плідної роботи в Росії.

Ярослав СЕРГІЄНКО.

Москва.

Чим смакує іракська нафта ?

КОМЕНТАР ТИЖНЯ

За самостійну міжнародну політику держава платить певну ціну, а за її відсутність — розплачується. Від України до тюменських родовищ нафти — 4500 кілометрів, до іракських — удвічі ближче. До початку застосування економічних санкцій проти Багдада Україна й українці щорічно заробляли в Іраку майже 3,5 мільярда доларів. 66 тисяч наших фахівців будували заводи, порти, лікарні за гідну такої праці платню у країні, якій ми були потрібні, а не вешталися європейськими задвірками викидайлами чи повіями...

Та розчинені ворота, кажуть, для того і ставлять, щоб їх хтось колись таки зачинив. Тим паче коли це ворота на Близький Схід. Історія завжди повторюється. І не завжди як фарс. Частіше як трагедія, особливо коли це історія споконвічного протистояння Сходу і Заходу...

Хрестоносці кінця XX століття змінили мечі на «Томагавки» і вакуумні бомби. Дві такі красуні під час бойових дій 1991 року влучили у бомбосховище на околиці Багдада, де переховувалися 1500 жінок та дітей. Сучасна технологія знищення спрацювала відмінно... Напевно, тінь самого Річарда Левове Серце — жорстокого середньовічного переможця сарацинів, танцювала танок смерті на стіні підвалу, де гинули люди. А може, то була поява першого вершника Апокаліпсиса? Хтозна... У всякому разі скептики впевнені, що найкращим доказом чинності Декларації прав людини є її... порушення. Напевне, саме вони і придумали поєднати в міжнародному праві право націй на самовизначення аж до відокремлення і право кожної держави відстоювати свою територіальну цілісність, засудили агресію й водночас визнали право міжнародного втручання, аж до застосування військової сили, у внутрішні справи будь-якої суверенної країни. Тут — як на Сорочинському ярмарку — за бажання можна знайти геть усе... Головним гравцям на шаховій дошці великої міжнародної політики лишається тільки вибрати те, що їм на цей момент до вподоби.

Режим Багдада вартий критики. Він не ідеальний, як не ідеальна з точки зору стандартів ЄС, наприклад, абсолютна монархія Саудівської Аравії. Втім нової війни на Близькому Сході світова спільнота не хоче. Не хочуть її Франція, Італія, Німеччина — донедавна вірні союзники США. І це зрозуміло, бо військових дій ще немає, але на тлі самих лише погроз з боку США ціна на нафту на Лондонській біржі вже полізла вгору. Судячи з усього, проти атаки на Ірак виступить і Рада Безпеки. Останні заворушення біля Білого дому показали, що і самі американці не в захопленні від войовничої політики свого президента. За таких умов гіпотетична військова операція починає дедалі більше відповідати ознакам типової агресії, як її визначає Статут ООН. Особливо у міжнародно-правових документах наголошується на тому, що жодні міркування не можуть слугувати її виправданням. Тим часом експерти ООН шукають засоби масового знищення в підвалах президентського палацу Хусейна. Відомий дотепник Олександр Перлюк колись зауважив: «Скажи мені, хто проводить незалежне розслідування, і я скажу, що воно покаже...». Залишається сподіватися, що в Іраку зараз шукають саме цю зброю, а не привід для чергового бомбардування. Непокоїть, що останнім часом усілякі міжнародні розслідування та інспекції істотно змінили наші уявлення, наприклад, про основні закони фізики або географії. Так, нещодавно нам показували по ТБ якісь занедбаний сільський льох і запевняли, що саме тут афганські таліби виготовляли... атомну бомбу. А розслідування звинувачень у продажу Україною «Кольчуг» тому-таки Іраку закінчилося... вимогами до Китаю розкрити дислокацію цих секретних установок ППО на власній території.

Санкції проти Іраку тривають 13 років. За оцінками авторитетної міжнародної організації ЮНІСЕФ, за цей час у країні загинуло 170 тис. дітей, за іншими оцінками — 68 тисяч. Для когось це, певно, лише статистика... 70 мільярдів іракських грошей «заморожені» і перебувають у банках США, хоча і під контролем чиновників ООН. Зрозуміло, що тутешнім банкірам лишається тільки повторити фразу з популярного рекламного ролика: «Це добре...». А от колапс зовнішньоекономічних зв'язків Багдада боляче вдарив по Україні, втім, нам навіть не пропонується бодай якась компенсація за втрачені мільярди. Це вже стало певною традицією, ще з часів, коли Київ задурно віддавав ракетно-ядерний стратегічний потенціал, закривав ЧАЕС тощо. Крім нас самих, наші зовнішньоекономічні інтереси нікому відстоювати, бо в комерції, як відомо, не буває ані друзів, ані родичів. Тим паче коли йдеться про нафту й мільярдні контракти. Тут кожен сам собі Алі Баба, і годі чекати, поки хтось відкриє Україні печеру зі скарбами. Можливостей заявити про себе вистачає. Це можуть бути почесні посередницькі функції миротворця. До речі, українські парламентарії мають тут певний досвід. Так, народний депутат Сергій Пересунько вже опікувався долею американців, які зникли в Іраку під час війни 1991-го. У своєму зверненні до Хусейна і Буша Пересунько наголосив на тому, що сьогодні в руках цих лідерів життя і долі сотень мільйонів громадян світу, а не лише Іраку та США.

Україна може спробувати звернутися до міжнародного суду з позовом про відшкодування заподіяних санкціями збитків. Упевнений, що фахівці в змозі запропонувати й інші варіанти. Головне — з чогось починати, а це вже половина шляху...

Сергій ТЕНЬКОВ.

Актор на роль людини–оркестру

УНІКУМ

(Початок на 1-й стор.).

Голова для Патона

Колись Борис Патон запросив Геннадія Чепенка на роботу у свій інститут. Геннадій Олександрович, виявляється, володів особливим методом зварювання. А в інституті Патона якраз збирали відомості про такі новації. Там же зробили виставку творів скульптора-самородка Чепенка. Перед поїздкою на закордонний симпозіум Патон замовив Геннадію Олександровичу скульптуру голуба. Чепенко зварив птаха за своєю технологією, а ось на роботу в інститут йти відмовився. Зате металева голова Гавроша роботи Геннадія Чепенка залишилася на робочому столі Патона.

...На центральній алеї столичного зоопарку не так давно оселилися персонажі казки про Буратіно. Неандерталець Карабас, тонкосльозий П'єро, серцеїдка Мальвіна та інші. Неподалік — котельня, в якій автор композиції Геннадій Олександрович Чепенко працює електрозварником. (Металеві ворота зоопарку із зображенням чудових тварин та птахів — теж його витвір.) До приходу в зоопарк, щойно вийшовши на пенсію, він шість років трудився в реанімації однієї з київських лікарень: робив пацієнтам лікувальний масаж. Однак — усе по порядку.

Колись у сімдесяті монтажник зі стажем Геннадій Чепенко відпочивав у Криму. Він нудився обов'язковим засмаганням, мучився без роботи.

«Я пішов у котельню. Думаю, а що, як щось із металу зробити? І зварив Нептуна у вигляді свічника».

До цього він багато років малював аквареллю. Як побачив в армії фарби та пензлі — так і прикипів серцем до своєї музи. А потім у нього було багато виставок. Показував твори у Києві, возив і на всесоюзні експозиції в Білокам'яну (дотичні до арт-справ знають, що таке пройти худраду). Перший фільм про Чепенка був саме як про аквареліста, і вже решта — як про скульптора.

Режисери хапалися за тему зовсім не тому, що такий-то робітник має таке-то хобі. Феномен Чепенка в тому, що його твори навіть знавців дивують професіоналізмом, набутим невідомо в яких снах. 66-річний Чепенко, судячи з його робіт, молодий художник. Адже це — справжнє сучасне мистецтво. Тлумаченням характерів, чуттям матеріалу, почерком Геннадій Олександрович перегукується з прибалтійською школою.

Забути все

«Як вийшов цей роман із скульптурою? Непомітно для мене. Сиджу на роботі, бачу — відходи вугілля. Роздивився в шлаку якусь пику чудернацьку. Потім дивлюсь — згорілі мотори. Повитягав дроти, порізав на дрібненькі шматочки — зробив мозаїку. Іншим разом, після відрядження на взуттєву фабрику, придумав колаж із клаптиків шкіри. Для виробів використовував також цвяхи, гілки дерев».

Я запитую в Геннадія Олександровича, чи знає він, за скільки скульптори продають нині роботи? І чи не прикро бути ніби збоку від художніх процесів? (При цьому згадую, що в мого знаменитого знайомого ціна за металевий витвір сягає 25 тисяч доларів.)

«Знаю. Мене не раз запрошували на роботу, пов'язану з мистецтвом. Опирався цьому. Вважав, що недобре на творчості заробляти. Я весь час спілкувався з художниками. Вони мене визнавали. Робота в мене була інша, а мистецтвом я жив, з ним відпочивав. Забував у ці години про все. Та лише ставши бідним пенсіонером, зрозумів, що скульптура може якоюсь мірою допомогти вистояти».

Однак він і тепер неохоче розлучається з плодами праці. Якось на свято 1500-річчя Києва в Геннадія Олександровича хотіли купити одразу 10 масок із козацької серії. Та діти сказали: «Не продавай». І маски залишилися в квартирі (майстерні Геннадій Чепенко не має).

Відомий закордонний скульптор, спеціально запрошений для створення пам'ятника в Україну, був у захваті від робіт Чепенка. «Тільки, — дивувався іноземець, — у вас вони одиничні. А я роблю копії. До того ж тяжкою чорною працею в мене займаються інші люди, а я вже потім підправляю, коригую і ставлю своє тавро».

Степовий вовк

Геннадій Олександрович навантажень не боїться. Він — і це ще одна грань його обдарованості — майстер спорту з боксу, колишній чемпіон Київського військового округу. У 50-ті роки працював тренером в «Авангарді».

Ми п'ємо чай у котельні засніженого Київського зоопарку. Кілька хвилин тому проминали клітки з ведмедями, які дисципліновано сплять. Грифи у гігантських тенетах фотографували нас лінивими очима. Буратіно та іже з ним мерзли, присипані небесною манкою. Сюжет не вкладався в голові: є щось ірреальне у цьому знайомстві.

«У лісі я заряджаюсь. Хоча більше люблю степ. Трави збираю. Сам я родом з приволзьких степів: мого діда вислали туди з Полтавщини. А мого батька, першого секретаря міськкому комсомолу, розстріляли, коли мені було півтора року. Родичі-шишки від нас відвернулися, як мама залишилась сама...»

Він колажує спогади по-естетськи, ніби це черговий витвір. Одного разу Геннадію Чепенку закинули: мовляв, наперед не знаєш, що в тебе вийде. Скульптор запротестував: ні, я роблю те, що замислив. До того ж намагаюсь задум втілювати не переживаючись. Бо ж завтра вже зовсім інший стан. А потім він, побившись об заклад, зварив погруддя Т. Шевченка. А потім у Геннадія Олександровича була депресія, він пішов у музей Тараса Шевченка та й подарував свого Кобзаря.

Три спраги

«За все життя я не зрізав жодного гриба. Вудочки не тримав у руці. І ніколи не пив на природі. Ніколи не хотів дачу, машину: це відняло б у мене можливість творити».

Дружина Жанна жодного разу не приревнувала чоловіка до творчості. У Чепенків — дорослі син, дочка, а також троє онуків. 17-річний Антон, старший онук, має 80 дипломів та 10 медалей за перемоги на змаганнях з бального танцю. Професіональним художником стала лише дочка Наталка — вона закінчила художню академію. Геннадій Олександрович помітив потяг до мистецтва у середнього онука — 8-річного Жені. Коли разом гуляють містом, дід розповідає малому, що таке перспектива, та про інші корисні речі.

Чепенкові свого часу ніхто про це не розповідав. Шлях таким, як він, торують три вічні спраги — самопізнання, самовдосконалення, самовираження. Одного разу на виставці акварелей у Москві хтось дорікнув Геннадію Олександровичу: мовляв, працює під імпресіоністів.

«Я тоді навіть не знав, хто такі імпресіоністи. Пішов у магазин, купив альбом Ван-Гога. Й інші книжки, з яких дізнався про мистецький напрямок. До речі, Ван-Гог і ще, певне, Рембрандт — мої авторитети у творчості. Їх відчуваю внутрішньо. Подобається Ернст Неізвєстний — те, як він зображує якийсь паралельний рух суспільства...»

Геннадій Чепенко завжди багато читав. Цікавився східною філософією й медициною. Тепер трохи лікує людей, а гроші за це не бере. Бажання бути потрібним і покликало Геннадія Олександровича на роботу в реанімацію, про що йшлося на початку цієї розповіді. Ось і ще одне обличчя таланту нашого героя. А таланту, як казав мудрець, повинно вистачати на все.

— Звідки це все у вас? — ніяк не заспокоюсь я. — Можна мати Божий дар і смак, але ж художнику потрібні елементарні знання анатомії, композиції, перспективи...

Геннадій Чепенко показує очима на небо: «Мабуть, звідти. Просто чекаю, коли воно прийде».

Ольга КЛЕЙМЕНОВА.

На знімках: скульптури Геннадія Чепенка.

Фото Богдана МАСЛЯНИКА.

За геройський вчинок... двійка

Восьмирічний Дмитрик став героєм не лише в очах учнів 2-а класу, а й усієї СШ №3, можна навіть сказати, усього міста Стаханова. Але більше за всіх Дмитриком пишається його батько.

...Черговий пожежної частини № 18 Стаханова прийняв повідомлення, що надійшло, і його серце здригнулося: пожежа, а усередині квартири — дитина. До загибелі дітей на пожежі звикнути неможливо — це завжди рубець на серці тих, хто виїжджає на подібний виклик. Пожежні буквально ввірвалися в квартиру, з якої валив чорний дим, готуючись побачити страшні наслідки після розгулу вогню. Але з вогнем їм зустрітися не довелося. Його ненаситний апетит, як і він сам, були вже приборкані, про це свідчив їдкий дим, що заповнив усю квартиру. Але де ж маля? Силует Дмитрика був помітний на тлі вікна кухні. Хлопчик стояв біля відчиненої кватирки і тримав у руках кошеня, а на підлозі поруч з ним угадувалися обриси ще однієї фігури. Отже, дітей було двоє? Відповідь на запитання пожежні одержали відразу ж, як тільки дісталися кухонного вікна. Виявилося, що на підлозі сидів собака... у протигазі.

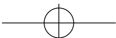
Ковтнувши свіжого повітря, Дмитрик почав розповідати, що відбулося. Прийшов він зі школи і перед тим, як робити уроки, вирішив відпочити. Увімкнув телевізор, магнітофон, сів зручніше і став слухати музику. Раптом магнітофон заіскрився, а потім повалив дим. Хлопчик спочатку злякався, а потім почав діяти, як підказувала йому інтуїція. Висмикнув вилку з розетки і залив апарат водою. Але диму було вже багато, і тоді Дмитрик, щоб не наковтатися отруйного газу самому і врятувати тварин, відчинив кватирку і взяв Алісу на руки. А от великого курцхаара Шеррі до кватирки підняти не зміг. Але й отут вийшов зі становища. Одягнув на собаку протигаз і наказав сидіти.

— Я Дмитрика з трьох років беру із собою на полювання, тому він такий сміливий, — сказав про свого сина Іван Прищенко. — Навіть страшно собі уявити, що могло статися, якби він розгубився. Дмитрик врятував квартиру, тварин, а найголовніше — сам залишився живий.

У такій екстремальній ситуації, яку витримав восьмирічний Дмитрик Прищенко, навіть не кожен дорослий зумів би зорієнтуватися. А Дмитрик зміг. Про те, як поводитися на пожежі, він довідався у школі. У жовтні—листопаді в школах області проводили тиждень пожежної безпеки, і хлопчик запам'ятав деякі правила. Вони йому стали у пригоді. За виявлене геройство Дмитрик одержав від пожежників першу в житті грамоту, солодкий подарунок і... двійку за одну неправильну дію. Спаленілий апарат потрібно було не водою заливати, а мокрим покривалом накрити. Тепер Дмитрик запам'ятає це на все життя. Й інших навчить, як юний помічник пожежних.

Алла АНТИПОВА.

Луганська область.

ОБ'ЄКТИВ

26 січня. Давос. На бізнес-форумі працює українська делегація на чолі з Прем'єр-міністром Віктором Януковичем. У рамках форуму відбулася зустріч керівника нашого уряду з президентом Турецької Республіки Адбуллахом Гюлем.

27 січня. Київ. Великий гала-концерт майстрів мистецтв Росії (на фото — ансамбль «Берізка») відбувся в національному палаці «Україна» з нагоди відкриття Року РФ в Україні.

25 січня. Київ. Відбулися IV збори (з'їзд) Українського народного руху. На ньому було перейменовано УНР на Українську народну партію.

28 січня. Київ. Розпочав роботу саміт глав держав — учасниць СНД.

24 січня. Київ. У рамках V конгресу ділових, наукових і творчих кіл в Українському домі демонструвалися кращі зразки продукції «Вироблено в Україні».

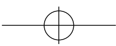
29 січня. В Україні пройшли мітинги-реквієми пам'яті героїв Крут.

30 січня. Київ. Голова Верховної Ради Володимир Литвин мав зустріч з президентом Республіки Болгарія Георгієм Пирвановим.

Сім днів із життя держави очима фоторепортерів Олександра КЛИМЕНКА, Сергія КОВАЛЬЧУКА, Анастасії СИРОТКІНОЇ, Укрінформу

ГЕТЬМАНАТ

Актуальні роздуми над статтями з новітніх українських історичних словників та малої енциклопедії «Українське козацтво»

(К. «Генеза». З. «Прем'єр», 2002 р.)

Засідання Малоросійської колегії.

Павло Полуботок.

ГЕТЬМАНИ БЕЗ ВЛАДИ, УКРАЇНА — ЦАРСЬКА КОЛОНІЯ

Початок XVIII століття, який в Україні збігся з завершенням доби гетьмана І. Мазепи, в Європі був позначений зміцненням позицій і монархій, і нових держав, створених за національним принципом.

Велика Британія вирішила на свою користь суперництво на морі з Іспанією. Боротьба за іспанську спадщину стала поштовхом до виникнення європейської війни 1701—1714 рр., битви якої відбувалися на території Іспанії, Італії, Південної Німеччини, Нідерландів, в океанах і Північному морі.

У східній Європі, після занепаду Польщі, зміцнювала свої позиції Московська держава: 1714 року було окуповано Аландські острови і Фінляндію, 1719 року московські війська вторглися у Швецію.

1721 року Петро І проголошує себе «імператором всія Русі», а Московію — Російською імперією, яка на Балтійському театрі війн приходить на зміну Швеції.

Внутрішнє життя Росії не піддається петровським реформам, незважаючи на жорстокість і рішучість царя, який підкорив собі навіть церкву. Держава монополізує всі основні виробництва, гірничу справу, будівництво тощо. Створюється потужна армія.

Але 50 відсотків державних прибутків іде на утримання царського двору.

Зрозуміло, що в умовах зміцнення самодержавної імперії Гетьманська держава не мала майбутнього. Петро І вирішив, за його висловом, нарешті «прибрати Україну до рук». Мета виправдовувала будь-які засоби. «Задля нашої безпеки в Україні, — писав князь Голіцин міністру Головкіну, — треба насамперед посіяти незгоду між полковниками й гетьманом. Не треба виконувати розпорядження гетьмана ... треба, щоб в усіх полках були полковники, не згодні з гетьманом; якщо між гетьманом і полковниками не буде згоди, то всі справи їхні будуть нам відкриті».

Із заходу на Україну наступала Польща — ще 1699 року сейм прийняв постанову про ліквідацію козацтва на Правобережжі.

Частина істориків (зокрема В. Смолій та В. Степанков, В. Шевчук та М. Тараненко) вважають, що Гетьманська держава припинила своє існування ще 1676 року, коли зійшов з історичної арени гетьман П. Дорошенко.

На Лівобережжі козацька автономія зберігалася ще понад сто років.

Наслідком безупинної боротьби козацької верхівки за владу (в умовах імперського тиску Москви гетьманську булаву одержував насамперед той, хто демонстрував свою вірнопідданість цареві) стало руйнування економіки України, а отже, й усього життя.

«Сьогодні ця країна геть зруйнована. Війна, немов гангрена, потроху з'їдає все, що зустрічає на своєму шляху, перетворюючи найкращий куток Європи на пустинні поля», — так оцінював ситуацію в Україні середини XVIII століття французький дворянин де Божо.

Перша українська Конституція.

С. Васильківський «Козаки в степу».

Гетьманування від І. Скоропадського (з 1708 року) до Д. Апостола (1734 рік) стало періодом ще активнішого наступу царської влади на українські права.

Лють Петра І проти України після Полтавської битви не мала меж. Досить сказати, що московський цар мав намір не лише знищити гетьманську столицю Батурин (що він і зробив), а й розорати територію, яку займало місто. А потрапивши в Галац і знайшовши поховання І. Мазепи, Петро І із ненавистю топтав кам'яний надгробок, а потім розбив його.

«Вікно в Європу», яке прорубав цар для Росії, для України стало цілковитою втратою свободи. Українські купці відтепер мали можливість торгувати із закордоном лише через північний порт Архангельськ (?!). Було скасовано внутрідержавну вільну торгівлю, заборонялося ввозити й вивозити товари будь-куди, крім, зрозуміло, Московії. Всю сировину (насамперед селітра для виробництва пороху) поставляли винятково на російські заводи.

Колоніальна політика Петра І знищувала українську культуру, передусім мову та книгодрук. У державних установах запанувала російська мова, витісняючи українську.

В умовах жорстокого терору проти «мазепинців» цар «організував» у Глухові «обрання» нового гетьмана.

ВІД СКОРОПАДСЬКОГО ДО АПОСТОЛА

Іван Скоропадський (1646 р.—3(14). 7. 1722 р.) —гетьман Лівобережної України (1708—1722 рр.). Походив із козацько-старшинського роду Скоропадських. Народився в Умані. Мав високу освіту. 1675—1676 рр. — військовий канцелярист у гетьмана І. Самойловича. Виконував дипломатичні доручення гетьмана у його відносинах із царським урядом. Із 1701 р. —генеральний осавул. 1706—1708 рр. — Стародубський полковник. Прихильник гетьмана І. Мазепи, але став на бік Москви. Підготував проект нової міждержавної угоди між Гетьманщиною та Московською державою (Решетилівські статті 1709 р.), що передбачав зміцнення позицій Гетьманської держави. Проект був відкинутий Петром І.

Для контролю за діяльністю гетьмана з Москви прислали представника царя. Також на Лівобережній Україні було розміщено десять драгунських полків, утримання яких лягло важким тягарем на місцеве населення. Цар призначав на старшинські посади московських воєвод та вельмож, конфісковував землі і щедро роздавав їх своїм наближеним: Меншикову, Толстому, Головкіну, Шереметьєву... Під час Північної війни Московії зі Швецією в Гетьманщині проводилися численні мобілізації козаків для участі у бойових діях та для важких робіт на будівництві укріплень, каналів (Ладога, Волго-Дон) і нової столиці Московії — Санкт-Петербурга, де вони гинули десятками тисяч. З метою встановлення тотального контролю над життям українців і фактичного позбавлення влади гетьмана царським маніфестом від 16(27). 5. 1722 р. створено Малоросійську колегію у складі винятково московських вельмож. І. Скоропадський намагався протестувати, але змінити ситуацію не міг.

Пилип Орлик (11(21). 10. 1673—26. 11. 1742 рр.) —гетьман України в еміграції (1710—1742 рр.). Народився неподалік Вільнюса. Мав високу освіту, зокрема закінчив Києво-Могилянську академію. З 1706 р. — генеральний писар, найближчий радник гетьмана І. Мазепи. 1708—1709 рр. разом з І. Мазепою намагався створити за участю східноєвропейських держав та Швеції антимосковську коаліцію, яка стала б гарантом політичної незалежності України. Поразка у Полтавській битві 1709 р. примусила П. Орлика емігрувати. Після смерті І. Мазепи на козацькій раді 5(16). 4. 1710 р. обраний гетьманом, визнаний шведським королем та турецьким султаном.

Під час обрання П. Орлика гетьманом між ним, старшиною і запорожцями було укладено угоду «Пакти і Конституція прав і вольностей Запорозького Війська», яку пізніше було названо Конституцією П. Орлика 1710 р. Уклав союзний договір зі Швецією (1710 р.) та Кримським ханством (1711 р.). Туреччина, підтримуючи П. Орлика, оголосила війну Московській державі. Навесні 1711 р. П. Орлик разом із союзниками—татарами розпочав наступ на Лівобережну Україну. Полки І. Скоропадського були розбиті. П. Орлик взяв у облогу Білу Церкву. В травні почався наступ царських військ, які потрапили в оточення турецьких військ на р. Прут. Поблизу Ясс між Москвою та Туреччиною був укладений Прутський мирний договір 1711 року (Петро І в обмін на дозвіл турків вивести московські війська з оточення зобов'язався передати Туреччині, зокрема, Азов, Таганрог, частину українських земель).

П. Орлик жив у різних країнах, постійно дбаючи про свою безпеку, адже Петро І по-азіатському полював на нього, встановив за його голову нагороду — стільки золота, скільки важить голова гетьмана-емігранта. Не раз порушував перед європейськими урядами питання про допомогу у справі відновлення української незалежності. В історію увійшов як останній козацький гетьман, який відкрито порушував питання про створення української незалежної держави — спадкоємиці Русі Київської. П. Орлик — автор блискучих політичних маніфестів «Вивід прав України», «Маніфест до європейських урядів». Помер у Яссах.

На Лівобережжі після смерті І. Скоропадського (1722 р.) Петро І заборонив вибори нового гетьмана. Наказним тобто тимчасовим гетьманом ще І. Скоропадським був призначений П. Полуботок.

Павло Полуботок (бл. 1660 — 18(29). 12. 1723 рр.) походив з козацько-старшинського роду Полуботків. Освіту одержав у Києво-Могилянській академії. Разом із батьком Л. Полуботком був учасником старшинської змови проти І. Мазепи. З 1706 р. — Чернігівський полковник. Кандидат на гетьманську булаву під час виборів після виступу І. Мазепи.

Петро І не довіряв Полуботку. Ставши наказним гетьманом, П. Полуботок активно підтримував домагання козацької старшини відновити гетьманство та ліквідувати Малоросійську колегію. Антицарський опір в Україні міцнів, тому Петро І викликав улітку 1722 р. Полуботка до Петербурга. Гетьман вручив царю петицію про відновлення державних прав України й вибори гетьмана. «Как вам известно, со времен первого гетмана Богдана Хмельницкого даже до Скоропадского все гетманы явились изменниками ... почему о сем деле докучать не надлежит» — відповів Петро І. А про самого Павла Полуботка цар сказав: «Очень хитер, он может Мазепе уравниться». Гетьман разом зі своїм урядом був ув'язнений у Петропавловській фортеці, де й помер. За іншими даними, П. Полуботка було закатовано.

У зв'язку з підготовкою Росії до війни з Туреччиною, а отже, потребою участі в ній українського козацтва, після смерті Петра І (у 1725 р.) цариця Катерина І вирішила провести вибори гетьмана України. Весною 1727 року до влади у Москві прийшов Петро II. Він і здійснив намір Катерини І.

Данило Апостол (4(14). 12. 1654 —17(28). 1. 1734 рр.) — гетьман Лівобережної України з 1727 по 1734 роки. Походив із козацько-старшинського роду Апостолів. Народився у Великих Сорочинцях на Полтавщині. Миргородський полковник (1683—1727 рр.). Учасник Північної війни 1700—1721 рр. Прихильник І. Мазепи, активний учасник вироблення положень україно-шведського союзу. Перейшов на бік Петра І. Очолював козацькі частини у поході московської армії проти Персії. Підтримував наказного гетьмана П. Полуботка у його намаганні відстояти державні права України, противник Малоросійської колегії. Заарештований разом з Полуботком та козацькою старшиною і ув'язнений у Петропавловській фортеці.

1727 р. Петро II ліквідував Малоросійську колегію. Обраний гетьманом Д. Апостол наступного року подав новокоронованому царю петицію про відновлення державних прав України на основі Березневих статей 1654 року. У відповідь російський уряд видав так звані «Рішительні пункти» 1728 р., які значно обмежували гетьманську владу і політичну автономію Лівобережної України. Незважаючи на це, Д. Апостол проводив адміністративні та економічні реформи, зокрема вимагав від російського уряду зміни дискримінаційної торговельної системи, введеної Петром І, скасування заборони на експорт українського зерна, шкіри, воску тощо. Д. Апостол відновив право призначати Генеральну військову старшину і полковників, обмежив діяльність росіян в Україні (матеріально заохочував їх виїзд), зменшив кількість московських полків. Домігся повернення під гетьманську владу запорожців, яких було переселено на батьківщину. Помер у Сорочинцях. Діяльність Д. Апостола тимчасово загальмувала процес цілковитої інтеграції Гетьманщини в структури Російської імперії. Серед нащадків Д. Апостола —брати Муравйови-Апостоли — керівники декабристського антицарського повстання Чернігівського полку.

Історик С. Соловйов.

Історик В. Смолій.

ПІСЛЯ МАЛОРОСІЙСЬКОЇ КОЛЕГІЇ (1722—1727 рр.) ПРАВЛІННЯ ГЕТЬМАНСЬКОГО УРЯДУ (1734—1750 рр.)

Після смерті Д. Апостола в роки правління російської імператриці Анни (а після — імператора Івана VI та імператриці Єлизавети) козацькою автономією керувало Правління гетьманського уряду, що проіснувало до відновлення гетьманства й обрання гетьманом К. Розумовського.

Усі три урядові структури, які Росія силоміць нав'язувала гетьманській автономії (ще 1662 р. московський цар Олексій Михайлович заснував Малоросійський приказ, після нього 1722 р. Петро І створив першу Малоросійську колегію, потім було згадуване Правління гетьманського уряду, а Катерина II 1764 р., остаточно ліквідувавши гетьманство, відновила діяльність другої Малоросійської колегії (проіснувала до 1781 р.), мали єдине завдання — обмежити, а в майбутньому знищити козацьку автономію, підпорядкувати управління українськими землями загальноросійським імперським інтересам. Після ліквідації 1781 року сотенно-полкового устрою Лівобережжя козацькі полки перетворювалися на регулярні карабінерські кавалерійські частини російської армії, а на українських землях поширювалася система державного управління Російської імперії.

Ніхто так яскраво не оцінив «заслуги» Петра І та Катерини II перед Україною, як Тарас Шевченко. У гіркій комедії «Сон» він написав:

А він руку простягає,
Мов світ увесь хоче,
Загарбати. Хто ж це такий?
От собі й читаю,
Що на скелі наковано:
Первому вторая
Таке диво наставила.
Тепер же я знаю:
Це той первий, що розпинав
Нашу Україну,
А вторая доконала
Вдову
сиротину.
Кати! Кати!
Людоїди!
Наїлись обоє,
Накралися;
а що взяли
На той світ
з собою?

Віталій АБЛІЦОВ.

Пилип Орлик.

Продовження. Початок у №№ 163, 168, 173, 178, 183, 188, 193, 198, 203, 208, 214, 220, 226, 232, 238, 243 (2002 р.), 5, 10, 15 (2003 р.).

НАРОДНИЙ КАЛЕНДАР

Питає лютий, чи добре взутий, бо прийде марець і вхопить за палець

1 лютого — Макара. Якщо погода ясна — то і весна буде рання і тепла.

4 лютого — Напівзимника. Якщо схопиться хурделиця, то весь тиждень буде негожий; коли опівдні усміхнеться сонце, то закличе в гості ранню весну.

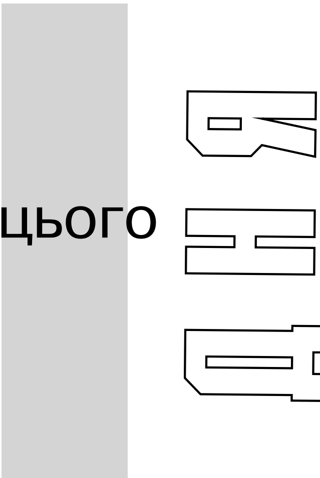
6 лютого — Оксани-Дороти. Коли день ясний і тихий, то весна буде гожою; якщо в обід сонце — рання весна, а коли хурделиця —затягнеться надовго.

Прикмети лютого

- Якщо сорока заховалася під дах, а снігур заспівав — бути хуртовині.
- Свійські свині згрібують барліг і ховаються в нього — перед великим морозом.
- Ясний місяць — до холоднечі, а круторогий — на мороз.

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

- 1825 р. Народився письменник, видавець та громадський діяч Галичини Богдан Дідицький.
- 1863 р. Засновано Міжнародний Червоний Хрест.
- 1868 р. У Києві відкрилася музична школа (згодом переросла в музичне училище ім. Глієра).
- 1902 р. Створено Інженерний музей Київського політехнічного інституту.
- 1918 р. Закінчився Всеукраїнський православний собор у Києві.
- 1931 р. В СРСР прийнято постанову про виселення куркулів із районів суцільної колективізації.

МАЙСТЕРНИК

«Сезам» Мурата Галімова

(Початок на 3-й стор.).

А сам фахівець-чарівник мріє відкрити власну школу професіоналів для обслуговування запобіжних механізмів і приладів вітчизняних банків, фірм і підприємств —альтернативну самодіяльним підпільним і часто-густо кримінальним «бурсам» професійних зломників — персонажів міліцейських хронік про пограбування. Та навіть його авторитет і унікальне обдарування не допомогли й досі зацікавити вітчизняних банкірів, бізнесменів і технологів ідеєю створити вітчизняну школу неперевершених майстрів рідкісних професій «Сезам, відкрийся». Натомість уже не вперше запрошують Мурата Галімова керівники найвідоміших європейських банків і заводів—виробників сейфів повчити їхніх спеціалістів його майстерності.

Ось і перед останнім черговим відрядженням порадив Мурат-ага нашим читачам ніколи не давати навіть на хвильку ключі стороннім, бо за його підрахунками, у більшості випадків пограбувань, на які йому доводиться виїжджати доволі часто, квартири «чистять» без усякого виламування замків і дверей, користуючись лише безжурністю і довірливістю господарів. Радить він також орієнтуватися не на дорогі закордонні замки, а на цілком надійні вітчизняні. І не забувати, що у зв'язці вашого нового «сторожа» дверей, який ви зібралися купити, обов'язково має бути непарна кількість ключів. А щоб придбаний замок з часом не заклинило, його треба хоча б зрідка змащувати і регулювати, та ставити лише на міцні, правильно підігнані двері. Якщо ж важко обертається ключ —дмухніть у замкове вічко натертого з олівця графіту. До речі, у будинку самого Мурата за сторожа надійний собака, а замок, як то кажуть, про людське око. Головним багатством він вважає людський розум і душу. А двері своєї господи, як заповідали предки, тримає розчиненими навстіж для друзів і гостей.

Віктор ХОМЕНКО.

Крим.

НУ, ЗА 50!

За тих, хто з нами!

Морозець ущипнув трішки лише уранці, і опівдні ноги рибалок вже відчували, що вони стоять на непевній кризі Дніпра. А що біля ніг кожного вже лежали сагайдаки окуні та жирні підлящики, то кожен з нас вже був готовий заморити черв'ячка, як ми називаємо рибальський сніданок.

Сало й цибуля — порізані, у банки з маринованими огірками та помідорами встромлено ложки, а в одноразові стаканчики налито рибальські п'ятдесят. Перший тост, як завжди, надається найстаршому. «Діду, то чого ви мовчите?»

— Не квап. — І старий лукаво мружить очі. Усі знають, що він ніколи не повторюється, бо сказане вдруге — пропите в лунку.

— Дозвольте, конкретно. За — Романа Юхимовича Поєдинка, якому виповнюється п'ятдесят. Хто такий, хто такий! Тямущий чоловік, бо закінчив московський університет Ломоносова, ходив у начальниках усіх рибводгоспів, які були: Укррибводу, Дніпрорибводу, Головрибводу... Тільки ходив не так, як інші, а правильно, бо совісливий — не дарував браконьєрам, а з любителями був на рівних. От ви думаєте, чого дід недолюблює бісових браконьєрів? Бо Поєдинок навчив мене рибалити. Так, щоб після твоєї рибалки хвостів у воді не меншало, а додавалося. Це ціла наука, якій треба навчати змалку, бо природа не терпить порожніх місць. Тож нехай йому щастить і не хворіється.

Підтримали одностайно. А я подумав, що редакція залюбки приєднається до діда.

Сергій ВЛАД.

Фото Богдана МАСЛЯНКА.

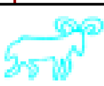
А Я РОБЛЮ ТАК

Головка проти вістря

Неприємна ситуація: тільки-но одержали з ремонту черевики, а з підметки або підбора постійно вилізає цвях і впивається в ногу. Не засмучуйтеся, вам допоможе уникнути випробувань звичайна канцелярська кнопка. Увіткніть її під устілку зверху над цвяхом. Тепер під час ходьби цвях упиратиметься в головку кнопки, а ваша нога позбавиться неприємного болю.

Астрологічний прогноз
на 3—9 лютого 2003 року

Тиждень буде насичений подіями. Виявляйте активність та ініціативу: тоді у вас з'являться нові можливості.

ОВЕН. Цього тижня зросте ваше спілкування з друзями, які перебувають далеко. Можливі нові знайомства з іноземцями, з якими можуть зав'язатися романтичні або дружні стосунки. Вам доведеться вести з ними інтенсивне листування, багато спілкуватися.

ТЕЛЕЦЬ. На цьому тижні ви можете розпочати активно шукати кошти — позику, кредит або спонсорську допомогу для того, щоб розпочати свою справу або вкласти їх у нерухомість.

БЛИЗНЯТА. Зросте ваше спілкування, можливі нові знайомства, які можуть перерости в дружні стосунки. Вам доведеться вести велике листування, багато пересуватися. Якщо ви діятимете спільно зі своїми партнерами, на вас чекає успіх.

РАК. Запропоновані вами ініціативи оцінить начальство, що в майбутньому може дати вам можливість значно поліпшити своє матеріальне становище. На цьому тижні ви можете інтенсивно попрацювати і вирішити серйозні фінансові проблеми стосовно спільних або чужих грошей.

ЛЕВ. Цього тижня ви зможете обговорити і вирішити важливі питання зі своїми партнерами або чоловіком (дружиною). Не відмовляйтеся одразу від того, що вони вам запропонують. Ваші ідеї, найімовірніше, будуть нездійсненні.

ДІВА. Ви можете разом із співробітниками розпочати активні дії для вирішення важливих справ. Ви маєте врахувати прихований вплив авторитетних людей і домовитися з ними заздалегідь.

ТЕРЕЗИ. Для вас можуть стати актуальними питання, пов'язані з романтичними стосунками, творчістю, хобі, дітьми. Друзі пообіцяють вам підтримку, але вони можуть опинитися в таких обставинах, через які не дотримають свого слова.

СКОРПІОН. Спілкування з начальством буде продуктивне: ваше завдання полягає в тому, щоб чітко зрозуміти, що від вас вимагають. І не слід брати на себе багато справ: можете переоцінити свої можливості й не впоратися зі своїми обов'язками.

СТРІЛЕЦЬ. Використайте цей тиждень для активного спілкування і знайомств з людьми з інших соціальних груп або іноземцями. Організуйте для себе ознайомлювальні поїздки або подорож за кордон.

КОЗЕРІГ. На цьому тижні ви можете активно розв'язувати фінансові питання. Невизначеності, що з'явилася, ви зможете позбутися, діючи приховано, не привертаючи до себе уваги. Якщо ви отримаєте спадщину або візьмете кредит, не афішуйте це.

ВОДОЛІЙ. Для вас вдалими будуть колективні й громадські справи. Ви хоч і відчуватимете свою силу, намагайтеся не нехтувати думкою колективу. На цьому тижні ви зможете обговорити й вирішити важливі питання зі своїми партнерами.

РИБИ. Проведену вами аналітичну або дослідницьку роботу оцінить начальство, у перспективі це дасть вам можливість підвищити свій професійний рівень, обійняти вищу посаду, що значно поліпшить ваше становище.

КРОСВОРД

ПО ГОРИЗОНТАЛІ: 3. Землерийна машина для вирівнювання ґрунтових доріг. 6. Космічна система. 8. Вид вимерлого морського плазуна величезних розмірів. 10. Місто в Японії. 12. Жрець у Давньому Римі. 13. Покривало для коня. 15. Біла речовина з гострим характерним смаком, приправа до страв. 17. Висока кругла посудина. 18. Інструмент для ручного свердління отворів у дереві. 20. Мова та література. 23. Один з найбільших художніх музеїв світу. 24. Керівник дервішів. 26. Син Зевса і Данаї. 27. Довгий щетинистий вусик на колосковій лусці у багатьох злаків. 28. Видатний французький художник. 29. Однолюбність. 30. Природна область на півдні Аргентини. 31. Велика перетинчастокрила жаляча комаха родини ос.

ПО ВЕРТИКАЛІ: 1. Математичний вираз, що потребує розв'язання. 2. Прилад для вимірювання електричних опорів провідників струму. 4. Профілактичний лікувальний захід, оздоровлення. 5. Ансамбль із п'яти музикантів. 7. Український народний танець, близький до гопака. 9. Ввезення в країну товарів з-за кордону. 11. Великий морський водоплавний птах. 14. Легендарний скульптор, що закохався в статую. 16. Пліт для перевезення вантажів через річку. 19. Повалені бурею дерева. 20. Духовий дульцевий музичний інструмент. 21. Невеликий плазун з видовженим тілом. 22. Перегляд, скасування вищою інстанцією судової ухвали. 25. Колегіальний орган.

Склав Іван СОБКО.

Відповіді на кросворд від 18 січня

ПО ГОРИЗОНТАЛІ: 5. Явантроп. 7. Мансарда. 10. Експедиція. 11. Титан. 12. Гроно. 14. Шеляг. 15. Сколот. 16. Скань. 17. Злива. 18. Акорд. 21. Брамс. 22. Гномон. 23. Абрис. 25. Робер. 29. Роден. 30. Астрономія. 31. Апостроф. 32. Мантачка.

ПО ВЕРТИКАЛІ: 1. Капітель. 2. Понсе. 3. Капці. 4. Гранозан. 5. Ягдташ. 6. Твен. 8. Стяг. 9. Алголь. 13. Донатор. 16. Сарна. 19. Барбадос. 20. Предтеча. 21. Борода. 24. Соната. 26. Раут. 27. Строп. 28. Аміак. 29. Ряст.

Квітковий гороскоп

1—10 лютого. Омела.

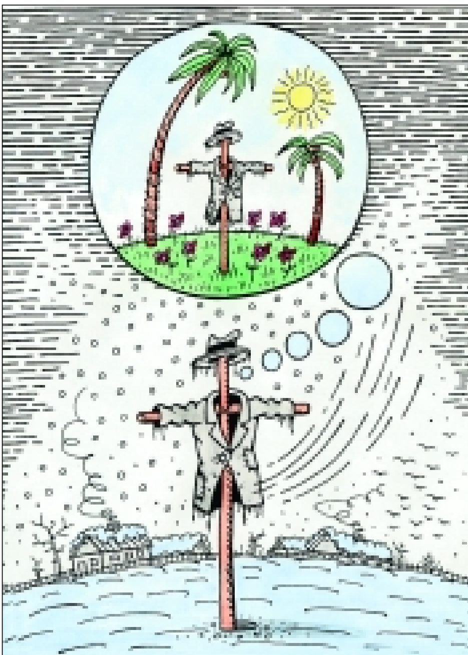
Жінка вирізняється допитливістю та легкістю поведінки, здатна зачарувати найнеприступнішого чоловіка. Мужчина має робити ставку на спорт, щоб зберегти здоров'я та стати привабливішим в очах жінки.

11—19 лютого. Беладона.

Жінка — скромна красуня, не намагається «розколоти» її з першого разу. Мужчина, хоча й не красень, але працює немов звір, без утоми.

20—28 лютого. Мімоза.

Люди, народжені під цим знаком, вирізняються підвищеною чутливістю. Переживають надто болісно, якщо їх недооцінили; можливий інфаркт та виразка шлунка.

Мал. О. МОНАСТИРСЬКОГО.

Голос України

Редактор номера Віталій СУДДЯ.

Редколегія: Леонід БРОВЧЕНКО, Анатолій ГОРЛОВ, Сергій ДЕМСЬКИЙ, Віталій ЖЕЖЕРА, Іван ІЛЛЯШ, Світлана ПИСАРЕНКО, Віталій СУДДЯ.

Головний редактор Анатолій ГОРЛОВ.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання—КВ № 1 від 26.05.1994 р.

Ціна договірна

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами.

Передплатні індекси: для індивідуальних передплатників — 40224, для підприємств і організацій — 60955.
Загальний тираж 159000.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 03047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.
Фотоформи виготовлено в КЦ редакції газети «Голос України»

Зам. 0311020. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Адреса редакції: 03047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.
ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-84-92; телефакс — 234-72-54; відділ реклами — 449-72-53, 441-89-34, 441-89-44; телефакс — 449-85-62.
E-mail: mail@golos.com.ua — загальний
reklama@golos.com.ua — відділ реклами
let@golos.com.ua — відділ листів
foto@golos.com.ua — відділ ілюстрацій
Internet: http://uamedia.visti.net/golos

При підготовці матеріалів використовується інформаційно-пошукова система Верховної Ради України «Законодавство»

